
МЯСТО НА ТВОРЧЕСКИТЕ ИНДУСТРИИ В ОБЛАСТНИТЕ СТРАТЕГИИ ЗА РАЗВИТИЕ – ПРОБЛЕМИ И ВЪЗМОЖНОСТИ

Иван Стоянов

ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

Резюме: Потенциалът на творческата индустрия е недооценен. Перспективите в тази индустрия не се съчетават с традиционните за определен регион индустрии. Усилията за стимулиране на творческата индустрия в национален план са минимални, в сравнение с други икономически сектори. Развитите икономически държави преди години идентифицираха възможностите на креативната икономика и инвестираха в нея.

Ключови думи: творческа индустрия, стратегия, развитие, култура.

PLACE OF CREATIVE INDUSTRIES IN REGIONAL DEVELOPMENT STRATEGIES – PROBLEMS AND OPPORTUNITIES

Ivan Stoyanov

“St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo

Abstract: *The potential of the creative industry is underestimated. The outlook for this industry is not combined with industry-specific industries. Efforts to stimulate the creative industry at national level are minimal compared to other economic sectors. From many years developed economies identify the potential of the creative economy and invested in it.*

Key words: *creative industry, strategy, development, culture.*

Творческата индустрия е обект на интензивен дебат в рамките на общоевропейската политика за развитие на икономиката и изграждане на интегрирани културни градски агломерати. Интересът не предложи прагматични решения с конкретни ефективни мерки за ползване потенциала на творческата индустрия. Европейската и националната политика се основа предимно на популистично говорене и преамбициозни цели.

Дефиницията за „творческа индустрия“ допълнително затруднява конфигуриране на адекватни европейски, национални и регионални политики. Понятието има спорен съдържателен характер и смислово интерпретиране сред различни социуми. Съществува разминаване между теоретични възгледи, практически приемане и институционално схващане.

Понятието „творческа индустрия“ е сравнително ново за икономическата и публичната сфера. Терминът е въведен през 2001 г. Международно приетото понятие е „creative industry“. Това е индустрия на креативната и творческа дейност, която се упражнява от креативни индивиди. Въпреки утопичността при въвеждане на понятието, то придобива важно значение, поради реално функционираща творческа индустрия. Активната употреба, след 2007 г. определи водещо място на тази индустрия в икономическата политика на развитите страни. Установи се нейната важност при решаване на редица проблеми. Възможностите, произтичащи от креативната индустрия, се оказва ефективна средство за преодоляване на предизвикателства.

Творческа индустрия¹ е промишленост, при която първостепенно значение има креативността, в следствие на което

¹ Поставя се знак за равенство между понятията творческа и креативна индустрия.

се създава продукт/услуга с отличителен и уникален елемент, което прави разграничение от сродни предложения на пазара. Отличителност на креативната индустрия е вплитане на информация/послание в продукцията към потребителя. Нейният семантичен характер я отличава от другите индустрии по:

А. Креативност – основна отличителна характеристика е творчеството, фантазията и нестандартността в създаването на продукт или във функционалния и естетичен диапазон на приложимост/употреба.

Б. Индивидуална отличителност – заетите лица се открояват от останалите чрез сбор от елементи, черти, отличителни знаци, т.е. собствен стил.

В. Самостоятелност (независимост) – работният процес е структуриран, така че изпълнителят да притежава самостоятелност в две направления:

а) Време – разпределянето на времевите интервали за работа;

б) Технология на работа – начинът на извършване на трудовата дейност.

Г. Удовлетвореност – крайният продукт удовлетворява лицето, което го е създавало. Най-силно то се постига при положителни реакции от потребителите.

Д. Интерпретация и импровизация – творческата индустрия е основана на креативност и талант, която предполага и налага използване на импровизация и лична интерпретация относно някакъв проект.

Е. Неограниченост – на практика няма ограничения по отношение на творческия процес.

Характерът на творческата индустрия се допълва от белези като адаптивност, гъвкавост и мобилност, които подсилват ефекта от нея. Доказателство за потенциала на творческата индустрия е съставът на изграждащите я индустрии. Те са:

- Издателска индустрия – книгоиздаване, периодични издания (вестници, списания) и полиграфия.

- Софтуерна индустрия, включително база данни и компютърни игри.

- Музикална индустрия – произведения с или без текст, звукозаписна индустрия.

- Визуални изкуства - живопис, графика, скулптура, приложни и експериментални изкуства и галерии.
- Сценични изкуства - драматични, музикално-драматични и пантомимични, хореографски - театър, опера, балет, танцово и цирково изкуство, шоу и други развлекателни дейности, както и творчески дейности по създаване на декори, костюми и т.н.
- Медийна индустрия - електронни медии като радио, телевизия, интернет и други.
- Филмова индустрия - производство на филми и други аудиовизуални произведения и продуцентска дейност.
- Фотографска индустрия - художествена, рекламна и информационна фотография.
- Рекламна индустрия.
- Архитектура - включително дейности по вътрешно обзавеждане и ландшафт.
- Дизайн - индустриален, мебелен, графичен, медиен, уеб-дизайн и др.
- Културно наследство - материално културно наследство, нематериално

Наследство включително фолклор и народни художествени занаяти и свързаните с тях традиционни занаяти.

- Индустрия на фестивали и културни събития.²

Данните публикувани в Национална стратегия за развитие на МСП сочат, че за 2011 г. с най-висока производителност на труда е „радио и творческа дейност“ - 58 000 лева.³ Тежестта на тези индустрии за икономическото развитие на страната е посочено в „Инвестиционна стратегия за интелигентна специализация на Република България 2014-2020 г.“, „Национална стратегия за развитие на малките и средните предприятия в България 2014-2020 г.“, План за действие „Предприемачество 2020 - България“.

² Национална стратегия за развитие на творческите индустрии в България.(2014). Извлечено на 15.06.2018, от <https://bsc.smebg.net/redi/resources/National.pdf>, стр. 2

³ Национална стратегия за развитие на малките и средните предприятия в България 2014-2020 г. (2014). Извлечено на 15.06.2018, от https://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/vip/sme_strategy.pdf, стр. 9

Министерство на икономиката и Министерство на културата са представители на изпълнителната власт, работещи интензивно в областта на творческите индустрии. Те са създали пакети от мерки по приоритетни оси за насърчаване развитието на креативната индустрия.

Нормативната уредба на Република България урежда въпроси, изисквания, регламентации за извършване на дейност в творческата индустрия, както и защитните механизми по отношение на права. Законите с пряко и косвено към творческата индустрия са представени в Таблица 1.

Таблица 1. Закони, свързани с творческата индустрия

Закон	Описание
Закон за развитие и закрила на културата (ЗЗРК)	Чл. 1. Този закон определя основните принципи и приоритети на националната културна политика, културните организации и органите за закрила на културата, на нейната национална идентичност и начините за подпомагане и финансиране на културната дейност и творци.
Закон за авторското право и сродните му права (ЗАПСП)	Урежда правата и отношенията по авторските права върху творчески продукти. Защишава и регламентира положенията, отнасящи се до интелектуалната собственост и сродните на авторското право.
Закон за малките и средните предприятия (ЗМСП)	Урежда юридическата форма на регистрация на организациите в творческата индустрия, техните права и задължения, механизми за насърчаване на развитие и т.н.
Закон за културното наследство (ЗКН)	Фокусиран е върху културното наследство, като засяга сегменти от развитието и функционирането на творческите индустрии. Чл. 1. (1) Този закон урежда опазването и закрилата на културното наследство на Република България.

В Националната стратегия се отчитат и закони с косвено въздействие върху креативната индустрия, но определящи трендовете в нея чрез образование, обучение и свързаности между различни обществени сектори.

Важността на творческата индустрия, за националната икономика, социалната среда в България, е отразена в посечените национални документи. Националните стратегии съответстват на общеевропейските документи, отнасящи се до творческата индустрия. Приоритети в общата политика на Европа са културата и творчеството, които са инструмент за икономически подем чрез свързаните с тях индустрии. В тях ЕС е открил начин за запазване на национални култури, за ефективна интеграция и мултикултурен диалог. Европейските стратегически документи, свързани с ръст на креативната индустрия са: „Лисабонска стратегия“, „Зелена книга за отключване потенциала на културните и творческите индустрии“, „Европа 2020“.

Културните и творческите индустрии все повече се приемат не само като самостоятелен икономически сектор с голям потенциал на развитие, но и като важен фактор за икономически растеж.⁴

Националната и европейската политики за креативната индустрия, отразени в стратегически документи, се прилагат от министерства, национални агенции, дирекции. Политиката за творческите индустрии на местно ниво се реализира от местната власт.

Връзката между национална и местна политика се прави от мезо свързващо звено. Ролята на посредник е делегирана на областните администрации, които разработват стратегии за развитие. Стратегиите трябва да респондират на европейската и националната политика и да са съобразени със спецификата на региона, за който се отнасят. Областните стратегии следва да отразяват и основните компоненти на следата, влияещи върху една или друга индустрия. Важни компоненти на следата с пряко въздействие върху креативната индустрия са:

⁴ Томова, Б., Д. Андреева, Културните и творчески индустрии-фактор за устойчиво развитие и икономически растеж, С. 2011, стр. 2

Таблица 2. Компоненти на средата с влияние върху творческата индустрия

Компонент	Описание	Тежест
Социо-културна специфика на населените места	Това са разбирания, социални нагласи и традиции на населено място в определен географски регион. Важността произтича от културното наследство, което може да се ползва за стартиране и реализация на дейност в творческите индустрии.	7.36
Икономически фактор	Включват се процеси и състояния като покупателна способност на населението, лихви, валутни курсове, БВП и т.н. Икономическите фактори въздействат върху търсенето на продукцията, възможността за работа по поръчки на големи фирми.	8.11
Инфраструктура на региона	Инфраструктурата на един регион предоставя необходимите условия за ефективно реализиране на дейност в креативната индустрия. Инфраструктурата включва не само пътни връзки, но и центрове за работа, изложбени зали, обособени зони и т.н.	6.85
Ниво на образование и потенциал на човешкия ресурс	Достъпът до образование и обучение в областта на креативните индустрии са от значение за подобряване на работния процес. От друга страна в творческите индустрии е нужно наличие на висококвалифицирани кадри.	9.06
Достъп до пазар и първоначално финансиране	Организираните технически изложби, арт изложби, панаири, форуми са средство за представяне на творци пред широка общественост и осигуряване на достъп до потенциални клиенти и партньори. Механизмите за начален финансов капитал, които обезпечават стартиране на бизнеса.	9.12

Влиянието на изложените компоненти е необходимо да се взема предвид при разработване на областните стратегии за развитие в частта отнасяща се до креативната индустрия.

Причините за избор на областни стратегии за развитие, които се изследват са:⁵

⁵ Диференциацията е на база Северен централен район, изключена е област Велико Търново, поради обективност от страна на изследователя

- Потенциал за развитие на творческите индустрии.
- Състояние на свързаните индустрии с творческата – особено туризма.
- Културно-историческо наследство.
- Образователна среда.

Изследваният район включва следните административни единици:

А. Административна единица – област Русе.

Областна администрация Русе има стратегически документ за развитие на областта в три части. Наименованието на документа е „Областна стратегия за развитие на област Русе за периода 2014-2020 г.“. На официалния сайт на Областна администрация Русе са приложени два доклада за напредъка и изпълнението на стратегията.

В Областната стратегия, 1-ва част, творческата индустрия е посочена в Таблица 1.2.2.2.1. „Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовата сфера с натрупване към 31.12 по икономически дейности за област Русе⁶, не фигурират данни.

Културата, е изведена и се посочва връзката ѝ с туризма. Културно-историческото наследство (материално) в Стратегията се показва и приема като основен ресурс за развитие на туризма и генериране на по-високи икономически показатели за областта. Нематериалното наследство за областната единица е обособено в самостоятелен параграф – „Традиции – местен фолклор, бит, занаяти, ритуали, кухня и други“.⁷ Нематериалното наследство също се интегрира към туристическата индустрия.

В структурата на трудовия пазар по съотношение заетост в икономически сектори (Втора част), на страница 71, е записано: „Минимално увеличение на броя на заетите се наблюдава в икономически дейности [...] „Култура, спорт и развлечения“. Има увеличение в културната индустрия (която е част от творческата), но не може да се установи дали ръстът при тях е водещ или в другите икономически сфери (спорт и развлечения).

⁶ Областна стратегия за развитие на област Русе 2014-2020 г., (25.06.2013 г.), Русе, Извлечено е на 10.06.2018., от <http://ruse.bg/strategicheski-dokumenti>, стр. 40

⁷ Пак там, стр. 54

В Стратегията се прави обстоен анализ на културата, състоянието ѝ и структура на културните дейности и инициативи. Значението, което се отдава, е видно от обособяването ѝ в самостоятелна точка: 1.3.6. „Култура“⁸.

По отношение на същността на „Областна стратегия за развитие на област Русе 2014-2020 г.“, където са изведени основните приоритети, цели, механизми и инструменти за постигането им, се констатира, няколко основни момента, имащи пряка връзка с творческата индустрия:

- В SWOT анализа; Възможности; **„Демография, социален капитал, социална интеграция и включване“** - Привличането на европейско финансиране за развитието на културата в областта.⁹

- В SWOT анализа; Слаби страни на Икономика и Конкурентоспособност: „Пренебрегнати възможности за развитие на културния и другите видове алтернативен туризъм;“¹⁰

- Във Визия за развитието на област Русе - Област с национално значение, представляваща интегрална част от Дунавското пространство с добре развита икономика и инфраструктура, съпоставима с европейските стандарти за качество на живот, съхранено природно и културно наследство, открояваща се като значителен фактор в национално, транснационално, междурегионално, трансгранично и европейско сътрудничество...¹¹

- В Стратегическа цел 2, Приоритет 2.3 Устойчив и приобщаващ растеж на човешкия капитал в областта чрез подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални и културни услуги и развитие на спорта.

- В Обобщение: ОСП на Област Русе е ориентирана към постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж,...

⁸ Областна стратегия за развитие на област Русе 2014-2020 г., (25.06.2013 г.), Русе, Извлечено е на 10.06.2018., от <http://ruse.bg/strategicheski-dokumenti>, стр. 96

⁹ Пак там, стр. 148

¹⁰ Цит. документ, стр. 146

¹¹ Пак там, стр. 153

с особено внимание към екологичните, ландшафтните и културните ценности на областта.¹²

В стратегията е наличен интерес към повишаване на конкурентоспособността и подкрепа за бързоразвиващите се и доходоносни индустрии. Стратегическата цел за устойчив растеж и развитие се опира на резултати от творческите индустрии. Показателно за това е: Специфична цел 1, Мярка 1.1.1.3.; Специфична цел 1.1.2 Подобряване на условията за привличане на чуждестранни инвестиции във всички сектори на икономиката и Мярка 1.1.2.1. При тях се акцентира върху продукти на творческата индустрия, което показва важността ѝ като фактор за развитие на икономиката в даден район.

Б. Област Габрово.

Област Габрово има разработена стратегия за развитие на административната единица с името „Областна стратегия за развитие на област Габрово за периода 2014-2020 година“. Общото описание на административната единица е в шест точки – 114 страници. Следва SWOT анализ с общ обем от 4 страници. Стратегията, визията, целите и приоритетите, включително мерките и критериите за развитие са обособени в шест точки с размер 27 страници.

В описанието на състоянието се отчитат креативните индустрии в разпределяне броя на бизнес организациите по сектори на икономическа дейност – „В област Габрово „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти, далекосъобщения“(6%)“¹³. Творческите индустрии са основно представени културата, която не винаги е част от индустрия. Културата, културните мероприятия и институции са представени в Таблица 3.

¹² Пак там, стр. 208

¹³ Областна стратегия за развитие на област Габрово за периода 2014-2020 година, (04.09.2013 г.), Габрово, Извлечено е на 10.06.2018., от http://www.gb.government.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=20&Itemid=156, стр. 17

Таблица 3. Култура и културни индустрии в Обща част от стратегията за развитие на област Габрово

Позиция	Съдържание
Точка Туризм , стр. 32	Представят се културните продукти и паметници като ресурс за развитие на туризма. Прави се описание на културно-историческите обекти и паметници и културните ценности.
Точка 3.7 Култура , стр. 66	Описано е състоянието на културното наследство (сгради и инфраструктури). Изведени са: анализ на средата, състав на културните събития. Посочват се данни за посещаемост на културни събития, състояние на културни институции и техния потенциал за добавяне на стойност.
Текст към т. 3.7 „Културна сфера – проблеми, тенденции, изводи“	Прави се анализ на културния сектор и се съставят предложения за механизми и инструменти за подобряване състоянието на сектора.

В SWOT анализа на „Областна стратегия за развитие на област Габрово за периода 2014-2020 година“ в позиция „Силни страни и предимства“ е отбелязано: „богато и съхранено културно -историческо наследство и традиции в занаятите, подходящи за развитие на туризъм“¹⁴. Наличният потенциал, освен в туристическата индустрия, е за развитие сегменти от креативните индустрии, свързани с културата и традициите.

Във „Възможности“ творческата индустрия е отбелязана като възможност за развитие: „навлизане на информационно-комуникационните технологии, развитие на високо-технологични отрасли“¹⁵.

В описанието на стратегическите намерения и цели, творческите и културните индустрии са изведени като приоритет. Обособени са в самостоятелен приоритет: „Приоритет

¹⁴ Областна стратегия за развитие на област Габрово за периода 2014-2020 година, (04.09.2013 г.), Габрово, Извлечено е на 10.06.2018., от http://www.gb.government.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=20&Itemid=156, стр. 117

¹⁵ Пак там , стр. 118

2. Развитие на туризъм, културни и творчески индустрии чрез рационално използване и развитие на природните дадености, културно-историческото наследство и традиции¹⁶. Приоритетът е част от Стратегическа цел 1 Реализиране потенциала на местната икономика.

Първият приоритет на Стратегическа цел 1 е, свързан с повишаване иновационната дейност на МСП за повишаване на конкурентоспособността. Четирите специфични цели са пряко отнасящи се до развитие на творческа индустрия или са зависими под някаква форма от нея. На страница 135 от Стратегията е представена таблица с оценка на необходимия финансов ресурс по години в милиона лева за съответните приоритети.

В. Област Разград.

Административна единица област Разград има стратегически документ за развитие с наименование „Стратегия за развитие на област Разград 2014-2020 г.“ с общ обем 236 страници. Документът съдържа 9 основни точки, които могат да се разделят условно в две направления: общи положения, включително описание и анализи; конкретни положения, включително цели, приоритети, публичност, посоки. Общата част е от 155 страници, а профилираната от 156 до 236 страница. Мястото на творческите индустрии и съставляващите ги, най-вече култура и културна индустрия, се разглеждат по направления.

В първото направление на „Стратегия за развитие на област Разград 2014-2020 г.“ творческата индустрия не се засяга. Културата и свързаните с нея материални и нематериални активи са подробно разгледани на страница 22, точка 3.1.7. „Културно-историческо наследство“ – прави се обстойно описание на материалната и духовната култура в областта (архитектурни резервати, обекти с национално и международно значение).

Връзката на туристическата индустрия с културата е представена като приоритет в Стратегията. Разглежда се ролята на културните атракциони като ресурс за развитие на туризма и привличане на нови туристи.

¹⁶ Пак там, стр. 123

Според данни за наетите лица по трудово правоотношение е изведено – „Култура, спорт и развлечения“ – 1,5¹⁷. Данните за средната брутна годишна заплата, също включват „Култура, спорт и развлечения“. Представени са годишните заплати за 2010 г. – 4760,00 лв. и за 2011 г. – 11782,00 лв. Ръстът е с над 100%, което не се дължи на културната индустрия. Предвид малкия процент заети и наличието на прогресиращ футболен отбор, изводът е, че ръстът идва от възнаграждения получавани в сферата на спорта.

В точка 3.3.5. „Култура“ са дадени извадки за музеи, библиотеки, галерии, храмове. Направена е таблица с посещения на културните обекти. Нематериалната страна на културата е разглеждана чрез: ансамбли и оркестри, фестивали и културни събития. Изведени са основните проблеми пред културните институции и е направена „Обществена оценка на културата и изкуството“¹⁸.

SWOT анализа съдържа следните позиции, свързани с култура и творческа индустрия: 1. Наличие на паметници за културата от регионално и национално значение. (Силни страни) 2. Липса на последователна и агресивна комуникационна и рекламна политика за популяризиране на природните дадености и културно-историческото наследство. (Слаби страни)¹⁹

SWOT анализа извежда нужда от въвеждане на продукти от творческите индустрии за повишаване капацитета на местната индустрия, развитие на нови дялове. Изведена е необходимост от кадри в креативния сектор. „Туризъм и култура“ в анализа са обособени самостоятелно, като акцент се поставя върху туризма.

Във второто направление на „Стратегия за развитие на област Разград 2014-2020 г.“ се разглеждат моменти от творческите и културните индустрии; фактори, засягащи ги. Представят се в Таблица 4.

¹⁷ Стратегия за развитие на област Разград 2014-2020 г., (29.11.2013 г.), Разград. Извлечено е на 10.06.2018., от www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=6952, стр. 72

¹⁸ Пак там, стр. 103

¹⁹ Стратегия за развитие на област Разград 2014-2020 г., (29.11.2013 г.), Разград. Извлечено е на 10.06.2018., от www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=6952, стр. 72

Таблица 4. Текстовете, свързани с творчески и културни индустрии.

Специфична цел 2, Мярка 3	Изведена е ролята на институции за пълноценно използване на извън училищно време за стимулиране на творческите заложби на децата.
Специфична цел 4	„Развитие на културната идентичност, спорта и младежката дейност” – акцентира върху развитие на културни дейности и творчески потенциал.
Специфична цел 4, Мярка 2	Извежда конкретни позиции за развитие на културата и творчеството, което ще доведе до създаване на предпоставки за нови проекти.
При индикаторите, Култура и изкуство	Записани са индикатори, които да са изходна база за проверка на състоянието, развитието и тенденциите в творческия и културния сектор

В областната стратегия е заложено ползване на достижения на креативни индустрии за изпълнение на стратегически цели, които са свързани с развитието на административната единица.

Г. Област Силистра.

Документът на административната единица, който се отнася до развитието ѝ, е с наименование „Областна стратегия за развитие на област Силистра за периода 2014-2020 г.". Той е с общ размер 150 страници, които са разделени на две основни части със 7 точки.

Творческата индустрия не се разглежда самостоятелно като дял от икономиката и промишлеността в областта. Резултатите от тази индустрия обаче се възприемат като средство за повишаване на конкурентоспособността на административната единица. Креативната индустрия е отбелязана в Таблица 25. Разпределение на заетостта по икономически сектори ... „Създаване и разпространение на творчески продукти; далекосъобщения – 0.7%" и „Култура, спорт и развлечения” – 1.2%.²⁰ Основният сегмент, който е залегнал в „Областна стра

²⁰ Областна стратегия за развитие на област Силистра за периода 2014-2020г., (11.06.2013 г.) Силистра. Извлечено е на 10.06.2018., от <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/List.aspx?lang=bg-BG&categoryId=46&typeConsultation=2>, стр. 47

тегия за развитие на област Силистра за периода 2014-2020 г., от творческата индустрия е културата и нейните елементи. Културната сфера е обособена в две подточки, към общата част: 1.3 „Културно и природно наследство и Туризъм“ – представят се културно-историческите ресурси, които имат пряко влияние върху туризма; 1.4.6. „Културни дейности и инфраструктура“ – описано е състоянието на културните институции.

Прави впечатление 1.2.3. „Научно-изследователска и развойна дейност, иновации и ИКТ“, има пряко отношение към творческата индустрия. В точката се разглеждат иновационни процеси в местните предприятия, значението на НИРД, както и ИКТ технологиите. Иновациите и развойната дейност, ИКТ-технологиите се считат за нова, водещи до повишаване на конкурентоспособността. Това е посочено в SWOT анализа, „Слаби страни“ – „Нисък дял на наукоемки и високотехнологични производства“.²¹

Във Визията за развитие на областта се залага: „Развиване на културата и териториалната идентичността региона“.²²

Стратегическа цел 1 акцентира на развитие чрез насърчаване на иновациите, което има пряка връзка с творческата индустрия.

В Приоритет 1.2.: „Активиране на специфичния потенциал на регионалната икономика“²³ – записана е задача за реализиране на мерки за усвояване на културно-историческия потенциал, като стимул за икономически растеж.

Културата е обект на внимание за реализиране на успешен туризъм и като средство за повишаване на икономическите показатели на област Силистра. Важността на културните елементи е видна от Специфична цел 2: Подкрепа за културни институции и дейности, достъп да културно наследство.²⁴ Планират се мерки за запазване, консервиране и развитие на културната сфера

²¹ Пак там, стр. 95

²² Областна стратегия за развитие на област Силистра за периода 2014-2020 г., (11.06.2013 г.) Силистра. Извлечено е на 10.06.2018., от <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/List.aspx?lang=bg-BG&categoryId=46&typeConsultation=2>, стр.104

²³ Пак там, стр. 112

²⁴ Цитиран документ, стр. 120

В разгледаните областни стратегии за развитие прави впечатление:

- Творческата не се залага като самостоятелна индустрия в плановете за развитие (с малки изключения).

- Креативните индустрии са частично застъпени в описанията, стратегическите плановете и цели, мерките.

- Резултатите от творческата индустрия се поставят като основа за постигане на изведени специфични цели и приоритети.

- Стратегиите наблягат върху културата като източник на икономически и социални ползи за обществеността – като самостоятелен икономически дял е слабо засегната, но се отчита като фактор за развитие на туризма.

- Културните институции и инфраструктура са водещи по отношение на социалната среда и културната идентичност на регионите. Икономическият потенциал на нематериалното и материалното културно наследство не са напълно отчетени.

Може да се констатира, че потенциалът и възможностите на творческата индустрия не са пълноценно възприети при изготвяне на стратегическите документи. От друга страна се посочва ролята, която имат и ще играят резултатите от креативните индустрии за подобряване на административното обслужване, социалната и образователната среда, повишаване на конкурентоспособността на местните предприятия.

Културата, като част от творческите индустрии, е основно разглеждана в стратегиите за развитие. Тя е основен приоритет в европейските стратегически документи, посочен като важен елемент от социалния живот.

Причините за оскъдното присъствие на творческата индустрия в стратегиите са:

1. Сливане на икономическите дейности при отчитане пред НСИ и при регистрация по КИД – затруднява се събиране на данни за творческата индустрия.

2. Ограниченост в синергията между частен и държавен сектор на ниво област.

3. Слаба концентрация на чуждестранни инвестиции.

4. Недостиг на квалифициран персонал, дължащ се на демографско състояние на районите и миграционни процеси.

5. Слабо развита инфраструктура, свързана с креативната индустрия.

6. Ограниченост във финансовите ресурси, които да стимулират стартиране на стопанска дейност в творческата индустрия.

Перспективи и възможности, които могат да се използват за бъдещи стратегически документи в областите от СЦР, са:

1. Актуализация на стратегическите цели и приоритети, съобразно националните и европейските стратегически документи, което предполага включване на творческата индустрия в тях.

2. Отчитане значимостта на творческата индустрия и нейните резултати върху всички сектори от социалния и икономическия живот.

3. Ползване на добри практики, които да се застъпят в стратегическото развитие на областите от СЦР.

4. Засилване на транснационалните сътрудничества в областта на културните индустрии.

5. Използване на европейските финансови механизми и инструменти в културния сектор и неговата дигитализация.

6. Създаване на звена, които да синхронизират държавния и частния интерес на мезо ниво в областта на креативните индустрии.

7. Въпреки слабата респонденция между национални и европейски документи за развитие на творческите индустрии и областните стратегии за развитие в СЦР, съществува интерес към творческата индустрия и нейната продукция. Значимостта на продукцията е записана в Стратегиите, а ограничеността в позоваванията и ползванията е лесно преодолима.

ЛИТЕРАТУРА

1. Национална стратегия за развитие на творческите индустрии в България. София, 2014, <https://bsc.smebg.net/redi/resources/National.pdf>

2. Министерство на икономиката. Инвестиционна стратегия за интелигентна специализация на Република България 2014-2020 г. София, 06.11.2014, <https://www.mi.government.bg/bg/themes/inovacionna-strategiya-za-inteligentna-specializaciya-na-republika-balgariya-2014-2020-g-i-proces-na-i-1470-287.html>

3. Закон за развитие и закрила на културата. доп. ДВ. бр.28 от 29 Март 2018г., <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134664704>

4. Закон за авторското право и сродните му права. изм. и доп. ДВ. бр.28 от 29 Март 2018г., <https://lex.bg/laws/ldoc/2133094401>

5. Закон за малките и средните предприятия. изм. ДВ. бр.30 от 3 Април 2018г., <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134682112>

6. Закон за културното наследство, изм. ДВ. бр.7 от 19 Януари 2018г., lex.bg/laws/ldoc/2135623662

7. Томова, Б., Д. Андреева, Културните и творчески индустрии-фактор за устойчиво развитие и икономически растеж, С.2011

8. Областна стратегия за развитие на област Русе 2014-2020 г., (25.06.2013 г.), Русе, <http://ruse.bg/strategicheski-dokumenti>

9. Областна стратегия за развитие на област Габрово за периода 2014-2020 година, (04.09.2013 г.), Габрово, http://www.gb.government.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=20&Itemid=156

10. Стратегия за развитие на област Разград 2014-2020 г., (29.11.2013 г.), Разград, www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=6952

11. Областна стратегия за развитие на област Силистра за периода 2014-2020 г., (11.06.2013 г.), Силистра, <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/List.aspx?lang=bg-BG&categoryId=46&typeConsultation=2>